

nosu na širi prostor. Najviše ih je moguće opravdati očuvanjem i poboljšavanjem kvalitete životne okoline u negradskom prostoru.

Da bi s općenitih konstatacija o potrebi i ulozu revitalizacije negradskog prostora išli na konkretne primjere, bilo je izrađeno nekoliko metoda koje ocjenjuju s jedne strane kulturno pejzažne vrijednosti određene okoline, a s druge strane pak vrijednosti i mogućnosti revitalizacije pojedinačnih naselja u toj okolini. Prva metoda upotrebljava geografske, geološke, pedagoške, biološke, agrarne i druge analize u interdisciplinarnom sistemu uspostavljanja širih prostornih (kulturno-područnih) parametara za revitalizaciju optimalnih prostornih jedinica sličnim ili srodnim kriterijima budućih zahvata. Druga metoda združuje geografsko-ekološke, antropogene, socio-demografske i socioekonomske parametre za vrednovanje pojedinačnih na-

selja i utvrđivanje kriterija za revitalizaciju. Oba postupka nisu međusobno združena, ali se dopunjuju i nadovezuju na detaljnu ocjenu svake arhitekture (izabrane po ovim dvjema metodama) — sve tri su povezane u sistem topografskih karata koje nam daju ne samo vrijednost spomeničke zaštite građevinske baštine već i najšire moguće kriterije za realnu revitalizaciju bilo kojeg prostora. Na taj način se postavlja sigurno često formalni zahtjev za zaštitu kulturne baštine u jednako pravan položaj sa svim drugim prostornim planiranjem.

Nove metode sigurno još nisu našle put u zakonodavstvo, ali se već upotrebljavaju u praksi. Najsmješnije kraj svega toga je da nisu ostale samo u okolini, jer je zadaća zaštite kulturnog pejzaža isključivo problem zaštite iznimne kulturne baštine već i posvuda drugdje. Tako je općina Škofja Loka naručila opći pregled mogućnosti re-

talizacije za područje gdje je iznimna gustoća kulturnih spomenika (obje doline Sor), a ljubljanske općine su iste studije naručile za sve svoje općine, iako je u većini tih predjela gustoća spomenika zanemarljiva te će se ciljevi obnove tražiti u nekim veoma općenitim značajkama slike pokrajine i u ekonomski opravdanim revitalizacijama neurbanih naselja. Najveća je bila šteta što nismo razvili te postupke, kada smo poslije potresa na Kozjanskom ili na Tolminskom gradili novu sliku tih krajeva. Ipak mislimo da je u područjima prirodnih, narodnih ili spomeničkih parkova uz već poznata načela zaštite pojedinih zanimljivih detalja trebalo uvesti upravo tu širinu, ako želimo da ih sačuvamo s njihovim ukupnim vrijednostima.

Neautorizirani prijevod sa slovenskog:

Dolores Ivanuša

Kolekcionari — Private collectors

Zbirka Biškupić

Jadranka Vinterhalter

Muzejski dokumentacioni centar,
Zagreb

Fenomen kolekcioniranja karakterističan je za Zagreb kao odraz pozitivne tradicije građanske kulture i svrshodnog usmjerenja osobnih interesiranja i financijskih sredstava.

U Zagrebu danas postoji više desetina privatnih kolekcija specijaliziranih za likovne umjetnosti, od kojih je samo manji broj registrirano u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture. Ako se učini makar površna analiza ovih kolekcija, evidentno je da se kolekcionari umjetnosti 20. stoljeća opredjeljuju za nabavku djela starih autora, nastalih početkom stoljeća, ili još češće između dva rata. Posljedica je to i činjenica da su poneke kolekcije rezultat obiteljskog nasljeđa i da se kao takve čuvaju bez izmjene sadržine. Sasvim iznimno, kolekcionari se odlučuju za suvremenu, tekuću likovnu produkciju. Razumljivo, u pitanju je odbijanje preuzimanja financijskog i estetskog rizika takvih akvizicija. Ma koliko da se kolekcionari, koji mahom potječu iz neumjetničkih profesija (lječnici, advokati, profesori, činovnici) izjašnjavaju kako predmete nabavljaju prema vlastitom afinitetu, veoma je bitan pri tome udio »imena« autora,

odnosno status »provjerene vrijednosti«. Među umjetnicima koji se kolekcioniraju, omiljeni su: Ljubo Babić, Vladimir Becić, Vlaho Bukovac, Menci-Klement Crnčić, Vilko Gecan, Oskar Herman, Vasilije Jordan, Ferdo Kovačević, Celestin Medović, Mirko Rački, Miljenko Stančić, Vladimir Varlaj, Emanuel Vidović... od slikara, a od skulptora Frano Kršinić, Robert

Frangeš Mihanović, Ivan Meštrović... Čak kada se radi o suvremenim autorima, npr. Otonu Glihi, Edi Murtiću, radije se kolekcioniraju djela iz njihovih (nekarakterističnih) figurativnih i asocijativnih faza, nego iz apstraktnih. Mogla bi se učiniti daljnja ikonografska analiza koja bi pokazala da se radije kolekcioniraju pejzaži, mrtve prirode, portreti; da su najčešće u pitanju

Dio privatne Zbirke Biškupić

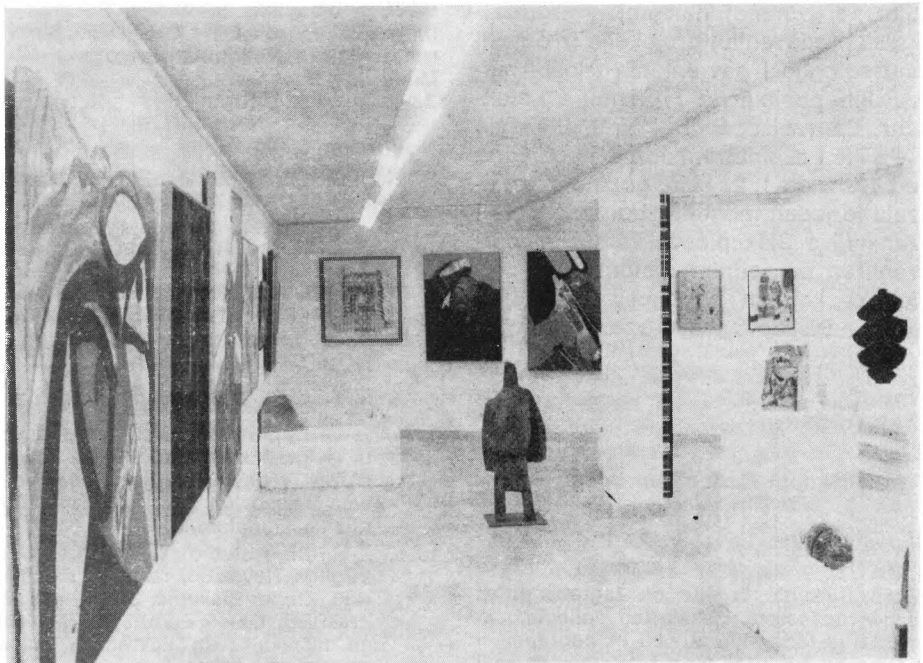
mali komorni formati djela. Mogućnosti problematiziranja teme privatnih kolekcija zaista su velike, ali ćemo ih za sada ostaviti po strani.

Božo Biškupić, po profesionalnom opredjeljenju pravnik, a od 1981. godine i magistar muzeologije, poznat je javnosti kao izdavač brojnih umjetničkih publikacija, bibliografskih izdanja, grafičkih listova i mapa, zatim kao grafički dizajner i kao kolekcionar. On spada u red rijetkih kolekcionara koji prikuplja djela suvremenih umjetnika — čak najmlađe generacije.

Kada je započeo s kolekcioniranjem 1955. godine, Biškupić je posjedovao značajnu etnografsku zbirku iz obiteljskog nasljeđa. Vremenom obogaćivana, danas broji preko 1.000 predmeta s posebno značajnom cjelinom tekstila iz okolice Zagreba. Biškupić je u više navrata prezentirao javnosti ovu zbirku putem izložbi («Mali lapidarij», Zagreb, 1976; Narodna knjižnica »Vladimir Nazor«, Susedgrad, 1984).

Kolekcioniranje suvremene umjetnosti započeo je grafičkim mapama naših autora. Danas posjeduje više od 1.500 slika, skulptura, grafika, crteža i akvarela, a zastupljeno je preko 200 jugoslavenskih i četrdesetak inozemnih umjetnika. Zbirka se može podijeliti na dva dijela. Jednu cjelinu čini zbirka djela naših naivnih umjetnika među kojima su najčešće zastupljeni Ivan Lacković, Pero Mandić, Ivan Rabuzin, Sava Sekulić, Matija Skurjeni, Marica Mavec-Tomljenović i skulptori Dragica Belković, Petar Smajić i Miroslav Župančić. Biškupić je dobro osjetio onaj impuls naivne umjetnosti, koji ističe i kritika moderne umjetnosti — da je stvaralaštvo naivnih umjetnika sastavni dio moderne, ali onaj njen »nekanonizirani dio«, izvan umjetničkih zakonitosti i manira, svjež i autentičan.

Drugi dio zbirke sačinjavaju djela suvremenih jugoslavenskih umjetnika, a unutar nje izdvajaju se kao zasebne cjeline zbirke grafičkih mapa i listova, erotske umjetnosti i suvremene skulpture. Zanimljivo je da Biškupićev izbor autora nije rukovođen meritornim mišljenjima kritičara već je čin slobodnog opredjeljenja, prema vlastitim afinitetima i senzibilitetu. Možda se s pozicije jednog kritičara jasno profiliranog estetskog stava ovakav odnos čini nedosljednim, kada se paralelno prikupljaju djela umjetnika različitih stilskih opredjeljenja i poetika, ali sve su to ličnosti iz kruga suvremene umjetnosti, a Biškupićeva sakupljačka heterogenost i radoznalost simptom je intuitivnog i senzibilnog, a ne prvenstveno racionalnog kriterija izbora.

Detalj s izložbe »Zbirka Biškupić — slike i skulpture« u izložbenom prostoru Muzejskog dokumentacionog centra

Ono što Biškupića posebno izdvaja kao kolekcionara jest njegovo nastojanje da u kontinuitetu prati razvoj jednog umjetnika od njegovih početaka pa nadalje. Tako je nabavkom djela iz različitih umjetničkih faza pratio umjetnički rad i razvoj Ive Friščića, Vasilija Jordana, Nives Kavurić Kurtović, Zlatka Kesera, Ivana Lovrenčića, Dimitrija Popovića, Đure Pulitike, Ive Šebalja, Ivica Šiška . . . , zatim skulptora Josipa Diminića, Ivana Kožarića, Branka Ružića, Ljubomira Stahova, Šime Vulasa . . . — da nabrojimo samo one autore čiji je fond djela u zbirci najveći, prema Biškupić pokazuje interesiranje i za druge umjetnike. Iz generacije najmlađih, njegovo se interesiranje zadržava na slikarstvu i grafici Dubravke Babić, Hama Čavrka, Dalibora Jelavića i Zlatana Vrkljana.

Biškupić nabavlja djela uglavnom izravnim kontaktiranjem s umjetnicima — direktno iz ateljea, rjeđe s izložbi. Ovakav neposredan odnos kolekcionara — umjetnika, budući da se radi o aktivnim, uglavnom mlađim umjetnicima, veoma je dragocjen i važan.

Biškupić, kao i većina kolekcionara, nije u mogućnosti da svoju kolekciju drži otvorenu za publiku, ali je izuzetno predusretljiv prema svim zainteresiranim za djela iz njegove zbirke. Ustupa djela na posudbu galerijama i muzejima kada se priređuju izložbe. Veliki broj djela iz zbirke publiciran je u katalogima i monografijama umjetnika. Međutim, pored općih mjesta karakterističkih za privatne kolekcije — da se u njima s mnogo brige čuvaju

djela naše kulturne baštine koja iz više razloga ne mogu biti obuhvaćena čuvanjem u specijaliziranim muzejskim i galerijskim institucijama, i ta ista djela stavljaju na raspolaganje i stručnjacima i publici i umjetnicima putem izložbi, publiciranjem — Zbirka Biškupić, orijentirana na djela suvremenih autora, ima jednu specifičnu odliku. Naime, Biškupićev interes za pojedinog umjetnika, neposredni kontakti, odlazak u atelje, razgovori, otkup djela, angažiranje istog autora kao suradnika na određenoj umjetničkoj publikaciji — jest čin moralne stimulacije i materijalne pomoći. U situaciji kada muzeji i galerije danas posredstvom vlastitih i sizovskih otkupnih komisija, imaju sve manje mogućnosti za nabavku suvremene produkcije, ovaj aspekt kolekcioniranja je veoma bitan.

Biškupić se, dake, u odnosu prema umjetnicima, ne angažira samo kao sakupljač, već i kao promotor njihovog djela. On, naime, organizira izložbe djela iz svoje zbirke, kao zasebne cjeline. Broj takvih izložbi, među kojima su najčešće izložbe grafičkih listova i mapa iz Zbirke Biškupić, veoma je veliki, a organizirane su u našoj zemlji (Split, Poreč, Rovinj, Pazin, Zagreb, Beograd, Krapina) i u inozemstvu (Fes, Rabat, Bologna, Mainz). Vrijedan je pomena i podatak da je Zbirka Biškupić registrirana u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture, Zagreb.

Dodajmo naposljetku da je Muzejski dokumentacioni centar otvorio svoj novi prostor (Mesnička 5, Zagreb —

ulaz iz dvorišta) namjenjen organiziranju predavanja i projekcija iz oblasti muzeologije i povremenih izložbi muzejskih publikacija i privatnih kolekcija, upravo izložbom **Zbirka Biškupić — slike i skulpture**. Izložba je održana od 10. 1. do 1. 2. 1985. godine a pokazala je jedan mogući izbor iz bogate i zanimljive Biškupićeve kolekcije, prezentiran po jednim djelom onih umjetnika koji su u zbirci najbrojniji i koje je Biškupić pratio u razvoju.

ABSTRACT

The Biškupić Collection

J. Vinterhalter

Božo Biškupić is one of Zagreb's most active collectors. He started collecting in 1955 and today has a rich ethnographical collection inherited from his family as well as a collection of modern art. Biškupić is one of our rare collectors of works of art by contemporary artists; these include works by the young generation of artists, whose development is closely followed. His extremely rich modern art collection contains numerous paintings, sculptures, prints, drawings, watercolors, the work of more than 200 Yugoslav and 40 international artists. Within it is a valuable collection of naive art. An exhibition of paintings and sculptures from the Biškupić Collection was presented in the newly opened gallery in the Museum Documentation Centre in Zagreb, in January 1985.

Podaci o izdanjima, izložbama i bibliografiji iz Zbirke Biškupić

Božo Biškupić

Zagreb

MUZEJI, GALERIJE I BIBLIOTEKE KOJE POSJEDUJU IZDANJA ZBIRKE BIŠKUPIĆ

Biblioteca nazionale centrale, Firenze
Biblioteka Jagiellonskiej, Krakov
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
Bibliothèque nationale — Cabinet des Estampes, Paris
Biblioteka narodova, Warszawa
Brooklyn Museum, New York
Galerija »Hušnjakovo«, Krapina
Galerija likovnih samorastnikov, Trebnje
Galerija naivne umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sanski most
Galerija primitivne umjetnosti, Zagreb
Galerija samoukih likovnih umetnika, Svetozarevo
Galerija umjetnina, Split
Gutenberg Museum, Mainz
Kabinet grafike Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb
Library of Congress, Washington
Musée des beaux-arts, Pau
Museum des 20. Jahrhunderts, Wien
Muzej savremene umjetnosti, Beograd
Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb

Narodna biblioteka SR Srbije, Beograd
Umjetnički muzeji Crne Gore, Cetinje
Univerzitetska biblioteka »Svetozar Marković«, Beograd
Zavičajni muzej, Rovinj

POPIS IZLOŽBI S IZDANJIMA I DJELIMA ZBIRKE BIŠKUPIĆ

1973. ZAGREB, Galerija Lotrščak, Nives Kavurić-Kurtović, crtež i grafika, 19—23. 6.
ZAGREB, Galerija Lotrščak, Friščić — mapa grafika, 14—19. 9.
NOVI SAD, Mala galerija Radničkog univerziteta, Ivo Friščić, grafika, 11. (novembar)
1974. ZAGREB, Galerija Dubrava, Skurjeni — grafička mapa, 10—20. 4.
DUBROVNIK, Galerija Sebastijan, Ivan Lacković, grafičke mape Zodijak i Planetarium, 1—17. 6.
1975. ZAGREB, Studio Galerije Forum, Virgijije Nevjestić, mapa Skitnica u raju, Zbirka Biškupić, 31. 1 — 16. 2.
ZAGREB, Galerija Lotrščak, Meseci na fašniku, Ivan Lovrenčić, mapa grafika, 11—21. 11.
RIJEKA, Moderna galerija — Mali salon, Ivan Lacković, 17—30. 3.
NOVI SAD, Mala galerija Radničkog univerziteta, Virgijije Nevjestić, Skitnica u raju
1976. KUMROVEC, Dom boraca Narodno-oslobodilačkog rata i omladine Jugoslavije, Meseci na fašniku, grafike Ivana Lovrenčića, 6. 2 — 1. 3.
DÜSSELDORF-ZAGREB, Galerie E, Ingrid Mersendick, »Der Mensch in unserer Zeit«, 13—27. 2.
SPLIT, Galerija umjetnina, Grafičke mape iz Zbirke Biškupić, 26. 3 — 11. 4.
ZAGREB, Grafička zbirka Nacionalne i sveučilišne biblioteke, Ivan Lacković Croata, Signum terrae — in memoriam K. Heg., 6—12. 4.
ROVINJ, Zavičajni muzej, Grafičke mape iz Zbirke Biškupić / opere grafiche della Collezione Biškupić, 1—30. 6.
PULA, Izložbeni salon R. S. »J. Kalle«, Grafičke mape iz Zbirke Biškupić / Opere grafiche della Collezione Biškupić, 21—30. 7.
HVAR, Galerija »Na bankete«, Ivan Lacković Croata, Zodijak, 27. 7 — 7. 8.
PAZIN, Etnografski muzej Istre — Galerija »Pet kula«, Grafičke mape iz Zbirke Biškupić, 1—14. 9.
POREČ, Muzej Poreštine, Grafičke mape iz zbirke Biškupić / Opere grafiche della Collezione Biškupić, 18. 9 — 3. 10.
1977. KRAPINA, Galerija »Hušnjakovo«, Grafičke mape iz Zbirke Biškupić, 4—24. 3.
TOULOUSE, Galerie Protee, Lacković, 24. 3 — 16. 4.
ZAGREB, Galerija primitivne umjetnosti, Ivan Lacković Croata, grafički listovi 1963—1977, 12—30. 12.
ZAGREB, Galerija Karas, Kritičari odabiru, 23. 12. 77 — 25. 1. 78.
1978. KARLOVAC, Zorin dom, Surla »Uspomna vrtovima«, Ršumović-Veličković, 9—18. 3.
ZAGREB, Galerija »Zagreb«, Izbor novije grafike iz Zbirke Biškupić, 28. 3 — 15. 4.
VARAŽDIN, Narodno kazalište »August Cesarec«, Lacković, Signum

terrae — in memoriam K. Heg., grafike, Zbirka Biškupić, 7—20. 4.
PRIJEDOR, »Mira Cikota«, Ljubomir Stahov, grafike / graphic works, 27. 9 — 15. 10.
FES, Centre culturel français, La gravure contemporaine (I.) Collection B. Biškupić, serigraphies de Velickovic, 10. (octobre)
FES, Centre culturel français, La gravure contemporaine (II.), collection B. Biskupic, serigraphies de Friscic, 11. (novembre)
PARIS, Bibliothèque nationale, L'Estampe aujourd'hui 1973—1978.
ZAGREB, Salon HDLU, Ivica Šiško, crteži — grafike, bibliofilska izdanja, 6—20. 12.

1979. RABAT, Galerie l'Atelier, 13 peintres yougoslaves, 11. 1 — 3. 2.
RIJEKA, Mali salon Moderne galerije, Surla (stihovi — grafike), Erotske mape izdanja Zbirke Biškupić, 17—23. 4.
ZAGREB, Knjižnica S. S. Kranjčević, Nive K-K, grafike, 15—25. 5.
ZAGREB, Galerija Dubrava, Ljubomir Stahov, »Heksapoda« + ciklus »Priroda«, 11—23. 10.
ZAGREB, Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Maximus in minimis, uspomeni Jurja Julija Klovića Croatae, Lacković, 19—30. 10.
ZAGREB, Narodno sveučilište Susjedgrad — Centar za kulturu; OOUR — »Rade Končar« Transformatori, Izložba grafičkih listova iz Zbirke Biškupić, 27. 11 — 10. 12.
ZAGREB, Narodno sveučilište Susjedgrad — Centar za kulturu; radna organizacija »Univerzal«, Grafički listovi iz Zbirke Biškupić — Reiser, Stahov, Šiško, Lacković-Croata, Friščić, N. K. Kurtović, Lovrenčić, Nevjestić, Popović, 28. 12 — 7. 1. 80.
1980. ZAGREB, Galerija Spektar, Centar za kulturu Novi Zagreb, Trag — mapa grafika, 23. 1 — 23. 2.
PREGRADA, Vijećnica Skupštine općine, Trag — mapa grafika, 7—21. 3.
ZAGREB, Salon HDLU, Dimitrije Popović, 18—30. 6.
POREČ, Galerija Narodnog sveučilišta, »Trag« mapa grafike Zbirke Biškupić, 9—29. 7.
ZAGREB, Radničko i narodno sveučilište »Moša Pijade«, Ivan Lacković Croata, mapa grafika: Zodiac i Signum terrae iz Zbirke Biškupić, 13—20. 10.
BEOGRAD, Muzej savremene umjetnosti, Akvizicije 1975—1979., 4—6.
1981. ZAGREB, Radničko i narodno sveučilište »Moša Pijade«, »Trag« — mapa grafika, siječanj
ZAGREB, Radničko i narodno sveučilište »Moša Pijade«, Dimitrije Popović — grafike, veljača
ZAGREB, Radničko i narodno sveučilište »Moša Pijade«, Nives Kavurić-Kurtović, mapa grafika, travanj
ZAGREB, Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Bibliofilska izdanja Zbirke Biškupić, iz fundusa Grafičke zbirke, 15. 10 — 1. 11.
1981. SUBOTICA, Moderna galerija likovnog susreta, Bibliofilska izdanja Zbirke Biškupić iz Grafičke zbirke Nacionalne i sveučilišne biblioteke, 15. 11 — 14. 12.
BEOGRAD, Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić, 23. zlatno pero Beograda